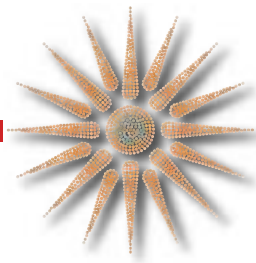

Илија ПСАЛТИРОВ

ОДЛИВ НА УМОВИ

Vообичаено во моите текстови пишувам за она што навистина е неопходно да го направи Македонија, за да ги исполни стандардите за пристапување кон Европската унија. За жал, гледано со години наназад многу малку или во некои области дури воопшто не е направено. Ова го велам без да обвинувам некоја влада посебно, зашто сите досегашни ја носат вината, секоја на свој начин. Нам ни треба севкупна стабилизација на земјата, зајакнување на реформските процеси, искрена (а не само декларативна) борба против корупцијата и криминалот, владеење на правото, ефикасно функционирање на судството, зајакнување на економијата итн. Но, она што исто така, е многу важно да се направи е и поголемата грижа за младите луѓе и потребата од нивно вработување со цел да се запре нивниот одлив од земјава. Затоа во овој текст ќе пишувам за едно исклучително значајно прашање за иднината на нашата земја, што сепак е поврзано и со нашата интенција за зачленување во ЕУ. Се работи за појавата наречена "БРАИН-ДРАИН" или "ОДЛИВ НА УМОВИ".

Македонија изобилува со врвен стручен кадар, кој своето знаење, главно, го здобил на домашните образовни институции, иако има и такви кои со успех завршиле и надвор, па се вратиле во Македонија. Но, што од сè тоа? Ќе завршат тие млади луѓе факултет со високи оценки, ќе магистрираат или ќе докторираат и потоа следува во-

бичаената практика - работа нема или тешко се наоѓа, па останува туѓината како единствено решение. Оттука, во периодот од прогласувањето на независноста, па сè до денес, се претпоставува дека околу 200.000 луѓе ја напуштиле Македонија, што претставува 10 проценти од вкупното население. Најголем дел од таа бројка се млади и, пред сè, едуцирани луѓе што е погубно за една мала земја како нашава. Да ги спомнеме и оние стотици илјади Македонци кои многу одамна ја имаат напуштено Македонија и денес се успешни бизнисмени, научници, професори широм светот. Значи, на Македонија не ѝ недостасува кадар, туку ѝ недостасуваат вистински лидери, кои ќе знаат да го искористат целиот човечки потенцијал на земјата (па и од дијаспората), за да ја поведат напред. Ама оние од власта (мислам на сите кои досега се изнаредиле во владините фотелји), како да се радуваат на тоа што младите образовани луѓе заминуваат во неповрат, зашто им се намалува конкуренцијата. Ниту еднаш од некој кој е на висока позиција во државните институции, не слушнавме јасно и гласно да го покрене прашањето за тоа каде ни оди младината, односно каде ни се одлеваат младите стручни кадри!? И повеќе од тоа, ни една досегашна власт не излегла со стратегија за решавање на ова прашање. Напротив, наместо искористување на капацитетот на овие млади луѓе и нивно вработување, најчесто тие се запоставени, а во најлош случај дури се и избркани од работа. Единствена можност за да дојдат

до некое работно место, особено во државните институции или во јавните претпријатија е да земат членска книшка од некоја од владајачките партии, но и тогаш е прашање дали ќе успеат да се вработат. А најчеста форма на вработување (доколку ја има) е онаа со "Договор на дело". Наместо државата да биде пример за тоа како треба прописно да се вработуваат луѓето, таа е првата која го крши законот и вработува преку некаква си квазиформа на вработување, односно преку некакви си временни договори на дело. Младите со ништо не се мотивирани да се надеваат на подобро утре во сопствената држава. Целиот систем е базиран на непотизам, протекционизам и партиски врски. Дури им се чудам на некои политичари или ако сакате партиски играчи, како не им е макар младите да седат без работа, а тие да држат по неколку функции истовремено. Ем фатиле места во Парламентот, во општинските совети или во владините тела, ем во некои управни одбори, ем во некои совети или комисии од ваков или онаков карактер... буквално секаде ги има. Слатки им се парите ама, пак, горка е вистината дека некој и поучен и почесен од нив ќе мисли како да го истера месецот без денар во џебот. Ете, тоа е македонската вистина, за жал - сурова.

Секојдневно разговарам со многу млади и образовани луѓе, кои се револтирани од односот на државните органи кон нив, но кои својата иднина сепак ја гледаат во Македонија. Тие луѓе се подготвени во целост да ѝ се дадат на својата земја, затоа што,

како што велат: Само неа ја имаме! А ги има илјадници: економисти, правници, лекари, технолози, електроинженери, информатичари, музичари, филолози и филозофи, дипломирани, магистри и доктори... Многумина и не успеав да ги спомнам, што не значи дека сум ги забораил, зашто во спротивно ќе ми недостасувае простор, а списокот не е мал. И убеден сум дека токму тие се силата што може да нè придвижи напред, кон просперитетна иднина. Во Европа сигурно нема да нè внесат избледени политички фигури, нечии полтрони и квазиреформисти. Подобра иднина не се стекнува само со ротационо менување на власта на секои четири години. Иднината и судбината на оваа земја ќе се сменат во позитивна насока само ако во свои раце ги земат младите и образовани луѓе, оние во кои лежи огромен потенцијал, знаењето, идеите, но и искрената љубов кон оваа напатена земја. Не ни е виновна Македонија, што секојдневно ја напуштаат стотици млади луѓе. Таа и премногу ни дала на сите кои живееме на нејзини глеки. Виновни се оние на кои не им е грижа каде одат тие млади луѓе, затоа што се заслепени од сјајот и комфорот кои им ги нуди власта и затоа што се плашат дека некој помлад и подобар од нив може да им го заземе местото. По толку многу "одлив на умови", крајно време е "да ни дојде умот" и да сториме нешто повеќе за младите, образовани луѓе, зашто без нив иднината на Македонија е едноставно незамислива.